

ŠVIESA

JORNAL
LITHUANO
"ŠVIESA" - LUZ
Orgão de
Comunidade Lithuana
de SÃO JOSÉ

Redakcijos ir administracijos adresas:
MATRIZ DE SANTO ANTONIO DO PARY
TELEFONAS 9-1640.
CAIXA POSTAL 4118.
SÃO PAULO.

L. R. K. Bendruomenės organas

PRENUMERATA:
Brazilijoje ir visoje Amerikoje met. 12\$000
Pusei metų . . . . . 7\$000
Lietuvoje dvigubai
Atskiro numerio kaina 300 reisų.

M E T A I   I I I

SÃO PAULO. 1937, GEGUŽĖS -- MAIO 22 D.

Nr. 21 (87)

V. A.

Marsas ar Apolonas?

Senovės tautos tikėjo daugybę dievų. Kiekvienas luomas, profesija, šeima turėjo savus dievus—globėjus. Karių dievas buvo Marsas, kuriam jie prieš mūšį meldavosi ir dėdavo aukas, kad įveiktų priešininką. Marsas, jų įsitikinimu, buvo baisus ir kerštingas dievas. Jis su šaltu ramumu gerdavęs šiltą žmogaus kraują ir versdavęs žydinčius miestus pelenais, o klestinčias šalis—griuvėsių krūvom ir tyruoliais. Toks buvęs Marsas.

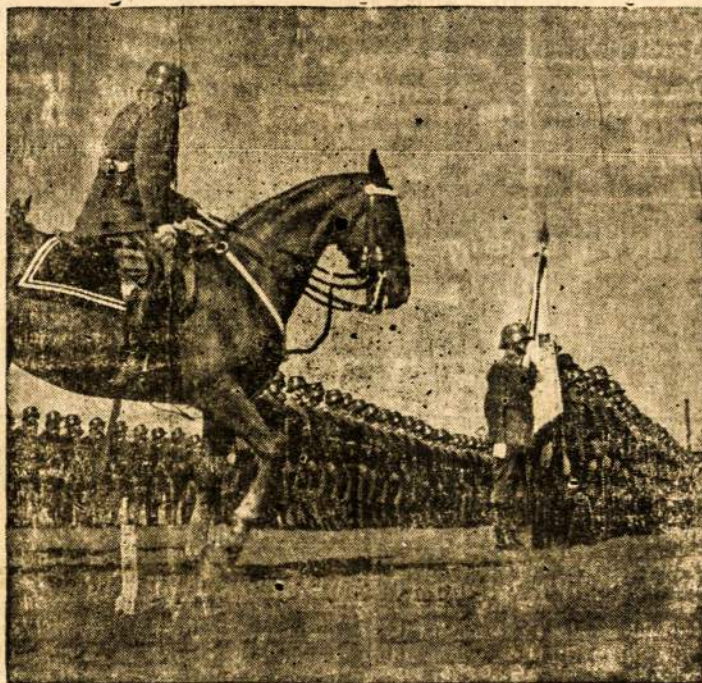
Priešingas jam dievaitis vadinosi Apolonas. Apolonas buvo aukštesnio, gražesnio gyvenimo dievaitis. Jis globojęs meną ir žmonių gyvenimo pažangą. Jis buvęs taikos šalininkas ir kraujo gerti nemėgęs. Dėl to Apolonas buvęs nepermaldujamas Marso priešas. Jokios taikos tarp jų niekad negalėję būti. Turėjo viešpatuoti tik vienas: Marsas ar Apolonas, karas ar taika, menas, ar barbariškumas, statymas ar griovimas.

Niekas šiandien senovės pasakom netiki apie gėrus ar blogus dievaikius. Tačiau ir šiandien tautų gyvenime kar tojasi ta pati istorija. Ir šiandien mes galime klausiti: Kas valdo tautų vadų sąmonę — Marsas ar Apolonas? Prie kurio altoriaus dedama daugiau aukų, ir kurio dvasioje auklėjama ateities žmonija: Marso ar Apolono?

Vos 20 metų praėjo nuo Didžiojo Karo. Visi vyresnės kartos žmonės atsimena tą bausių pamišimą, kuris per ketverius metus buvo apėmęs beveik visą pasaulį. Dešimtys milijonų žmonių buvo išvesti į laukus, kad žudytų kitus žmones, kurių jie visai nepažįsta, ir kurie jiems nieko bloga nėra padarę. Dėl to, kad išspręsti, kuris valdovas turi pirmas pasveikinti kitą valdovą; kuris kraštas turi kelias pėdas daugiau žemės valdyti, ir keno vardą turi įrašyti į istoriją, kaip nugalėtojo, buvo skerdžiami žmonės, kaip kvailiškerdyklų jautai. Užtenka prisijūrėti to klai kaus baltų kryželių miško, kuriuo «pasi-pušuose» visa žemė: praeiti pro tuos ne laimingus invalidus, kurie be rankų be kojų prašo išmaldos; dirstelti užverk-tas našlaitės akis, laukų platybėse ieškancias ir nerandancias savo tėvelio kapo — tik tada suprasime, koks bausis ir beprasmiškas dalykas yra karas!

Iš tikrųjų. Argi to pusėje bus teisybė, kuris parodys karą daugiau žvėriškumo, ir nuodingom dujom išdvasins kitos tautos žmones? Tai nesąmonė! Tai gyuliškumas vietoje teisės ir teisingumo. Tai grįžimas kultūringo žmogaus į laukinę būklę, tai jo virtimas įsiutusių Ispanijos arenų jautiu. Tai XX a. gėda!

Deja, šių dienų žmonija iš praeities beveik nieko nepasimokė. Apjaukė diktatoriai ir kvailais ir karštas jaunųjų galvas vėl prikrėtė kruvinos košės. Ir vėl milijonai tų, kurie turėtų džiaugtis savo ir kitų gyvenimu, švaistosi

JIE ATVADUOS VILNIŲ.

ginklais ir šukauja, kad norėtų pasi-vaikšioti po svetimas žemės ir syetimose upėse pasigirdyti žirgus. Žinoma, jų galvos per daug tuščios, kad suprastų, jog šiandien karas, ypač Europoje, reikėtų visišką visko sunaikinimą. Praėjęs Didysis Karas prieš dabartinės technikos atrodys kaip vaikų žaislai. Ir jeigu šitas naujas pasiutimas išves tuos jaunus žmones dar sykį į apkasus — iš ten nė vienas daugiau nebegrįš...

O kaip visuomenė? Ir ji kvaila. Visoje Europoje šiandien stabu pavirto nežinomojo kareivio kapas. Tai tikra Marso šventykla. Ir šitas nežinomojo kareivio kapas apsuptas tokių iškilmingų ceremonijų ir tokios patrauklios pozicijos, kad tatarai, iš tikrųjų, villoja.

O tuo tarpu nežinomo kareivio kapo vieton reikėtų pastatyti labiausiai karo subiaurotas, bet gyvas, žmogus. Žmogus be kojų ir be rankų; žmogus be klausos, regėjimo, ausų, nosies, visas randuotas ir baltai sužalotas, žmogus pamišęs ir kruvinas, žmogus, kokiu tūkstantį šiandien tebegyvena. Prie šitokio paminklo reikėtų atvesti jaunoji karta. Tik tada ji susimąstytų ir liautųsi šūkavus prieš silpnesnę tautą. Tik šitoks auklėjimas išraunų norą pasijodinėti po syetimus laukus... Ir tol, kol naujų kartų auklėjimas eis, kaip ligšiol — iš atbulo galo — tol žmonija riedės nesulaikoma į bedugnę.

Ir mes matysime: tiek sužvėrėję karo kaltininkai, tie visi šių dienų diktatoriai nė vienas neis į frontą: jie siųs ten sukvailintus minias, o patys sėdės už šilto pečiaus, ir laikys kelis parengtus ir aukso prikrautus lėktuvus pabėgti į užsienius, jei karą pralaimėtų.

Sitokių įspūdžių akivaizdoje mes prisimename savo — Lietuvos kariuomenę. Mes, rodos, matome tas lygiai

išrikuotas pilkas eiles, blizgančius ginklus ir iš po plieno šalinių žerincias akis. Akis tėvynės meilės ugnies kupinas. Akis, kurios nesena žalia kaimo jaukuos žvelgė į atverstą vagą, baltuosius dobielėlius ir mylimą tėviškės sodybą. Ir mes didžiuojamės šitom pilkom eilėm! Nesgi mes žinom, kad per amžius Lietvyio kardo nesuteršė negarbė. Jis niekad jo nepakėlė užpultį ir žudyti, bet garbingai gintis nuo užpuoliko. Ir tos drausmingos šių dienų Lietuvos kariuomenės gretos taip pat šito tikslo siekia. Niekad nieko laikus Lietuvos laukų artojas, geras ūkininkas ar darbininkas, neužpuolė nė neužpuls. Jis tik nori, kad jo kaimynai jam ramiai leistų purenti tą žemės gabalą, kurį jo tėvai porenė. Visa istorija tautai patvirtina. Lietuvis nežudė bėgančių iš Žalgirio kryžiuočių; nešaudė į nugarą nė lenkams tie Širvintais, kai tie, neatsigrįždami, ruko Vairūvos link. Nes lietuvis taikaus būdo. Ir jeigu šiandien Lietuva turi tiek kariuomenės, kiek jai reikia, jeigu ta kariuomenė yra visoje Europoje drausmingiausia, narsiausia, geriausia aprengeta, išlajkoma ir moderniausia, apginkluota, tai tik dėl to, kad Lietuva trokšta taikos. Jeigu ji jos neturėtų, jau rytoj ateitų svetimi ir padarytų lietuvių jo paties žemėje vergu. Mes ir visi lietuvių smerkiame karą. Mes tvirtiname taiką ir remsime visas pastangas taikai išlaikyti. Tačiau prieš apjaukusių kumštį mes mokėsime tuo pačiu kumščiu taip gražiai atsakyti, kad pereiš kiekvienam noras joti per mūsų rubežius į rytus ar į vakarus...

Kariuomenės su visuomene susitarinimo šventės proga mes linkime sa vai ginklo pajėgai klestėjimo. Mes norime tą ginklo amžiais negarbės ne-

Ispanijos karas

Kaip poreitą, taip ir šią savaitę, smarkiausi mūšiai tebevyksta baskų provincijoje, kur sukilėliai kasdien užima naujas vietas ir artėja prie Bilbau. Tačiau didelių permainų nėra nė viename fronte. Iš Bilbau moterys ir vaikai išvežami daugiausia į Angliją, Meksiką ir S. Rusiją.

Gegužės 24 d. susirinko Tautų Sągos atstovai, kur tarp kitų klausimų, bus svarstomas taip pat Ispanijos karas ir kitų šalių intervencija.

Paskutinėmis dienomis pradėta vėl kalbėti apie sutakymą kariaujančios Ispanijos. Telegramos praneša, kad Mussolinis nusprendęs yra atsaukti visus savo kareivius iš Ispanijos. Dar kol kas šitos žinios nepatvirtintos.

Būvęs premieras Largo Caballero pėreitą savaitę atsistatydino. Naują vyriausybę sudarė vėl socialistas Juan Negrín. Largo Caballero buvo komunistuojantis socialistas. Nauja vyriausybė, aišku, nesiskirs nuo senosios, nes ją sudaro beveik tie patys ministrai, kurie ir anksčiau buvo.

Baskų teismas teisė šiomis dienomis du vokiečių laktnus karininkus, kurie kariavo gen. Franco pusėj. Abu vokiečiai nuteisti sušaudyti.

Sušaudė 44 šnipus

Sov. Rusijos karo teismas Svobodnoje mieste, Sibire, nagrinėjo didelę šnipų bylą. Kaltinami buvo geležinkelio tarnautojai šnipinėjimu Vokietijos ir Japonijos naudai. 44 šnipai tapo pasmerkti sušaudyti. Sprendimas įvykdytas. Tarp pasmerktųjų buvo ir viena moteris.

Albanijos komunistai norėjo padaryti ryt perversmą

Pereitą šeštadienį Albanijos komunistai buvo padarę sukilimą ir norėjo nuversti karalių Zogų ir įvesti bolševikų diktatūrą. Bet sukilėliai, po smarkių susirėmimų, tapo sumušti ir vadaai suimti.

Pernambuco gubernatorių teisman

Pernambuco gubernatorių Lima Cavalcanti traukiamas teisman, jam yra sudaryta byla už komunistinį veikimą. Dabar eina jo tardymas.

terštą matyti. Mes norime, kad mūsų jaunimas iš eilų gyvenimo mokyklą karių oilese, ir grįžtų į kaimą kultūringesnis, šviesesnis, dorasnis, dar labiau mylės savo kraštą ir to krašto žmones.

Kol persiauklės pasaulis, tol turės skambėti mūsų krašto kareivinėse linksma kareiviška daina. Nes tik tada ūkininkas galės ramus baigti pradėtą vagą, mokins pamoką, gydytojas operaciją, kunigas Mišias. — Kadangi jie visi žinos, kad Tėvynės rubežiai yra saugojami patikimos ir tyirtos rankos, ir kad niekas nesugriaus ramaus darbo vaisių. Tuo būdu lietuviui kareivinės virsta Apolono šventyklomis, ne Marso aukrais.

IŠ LIETUVOS PADANGĖS

Kas turi pinigų-perka VILNIAUS dvarus

Panevėžio Miesto burmistras Chodochauskas (Respublikos Prezidento Smetonos švogėris) «Maisto» bendrovės Panevėžy prižiūrėtojas, daugelio tautininkiškų organizacijų valdybų narys, pirko Staniūnų dvarą už šimtą tūkstančių litų.

Vyskupas Reinys Amerikon

Birželio m. 9 d. iš Vilkaviškio išvyksta į Ameriką Vyskupas Reinys, kur dalyvaus didesniuose lietuvių išelvių sąjūdžioose. Amerikoje busias ligi rugsėjo.

Kur išsikraustė vokiečių mokslininkai

Vokiečių emigrantų spauda paduo da įdomių statistinių duomenų apie tai, kur rado sau prieglaudą apie 1000 vokiečių mokslininkų, kurie dėl Hitlerio režimo turėjo apieisti savo tėvynę. Daugiausia pabėgusių yra Anglijon, viso apie 270, Jungtinėse Amerikos Valstybėse nuvyko 239 asmens. Į Prancūziją, Turkiją po 64 mokslininkus. Palestinoje yra 52, Sveicarijoje—46; Olandijoje—38. Lietuvoje ir Svedijoje apsisėjo po 19 mokslininkų. Kitose valstybėse po mažiau. Iš šių mokslininkų 800 yra grynakraujai vokiečiai. Argi tad nebarbarizmas, jei jau ir mokslo žmonės neišsitenka.

Klaipėda turės universitetą

Klaipėdoje dabar veikia Komercijos Institutas ir Pedagoginis Institutas. Nuo rudens bus atidarytas liūteronų teologijos aukštoji mokykla. Šios trys mokslo institucijos ir sudarys pagrindą — pradžią Klaipėdos Universitetui. Greitu laiku manoma iš Kauno perkelti Technikos ir dar kai kurias fakultetus. Susirūpinta ir jūrininkų mokyklos įsteigimu.

Išvažiavo gydytis Kun. Krupavičius

Buvęs ilgą laiką žemės ūkio ministeriu, krikščionių demokratų partijos lyderiu, Lietuvoje žemės reformos įgyvendintoju, kun. Krupavičius, kuris pasutiniu metu klebonavo Šv. Kalvarijoj, sveikatai pakrikus, gydytojų patariamasis išvyko Sveicarijūn gydytis. Apisistoję Čiuriche.

Pradėjo smarkiai kristi vanduo

Nemune, Nery ir kitose upese smarkiai pradėjo kristi vanduo. Kai kuri Nemuno garlaiviai jau susidūrė ir su sekumomis, tačiau kol kas didesnių salų dar nėra.

Nori civilinės metrikacijos

Lietuvoje yra vyrų, kuriems nusibodo gyventi su savo žmonėmis, o žmonėms—su vyrais, nori persiskirti ir su kitais ar kitomis gyventi. Toki reikalauja civilinės metrikacijos, arba šliūbo. Tačiau Lietuvoje yra daug svarbesnių reikalų, negu kai kuo patenkinti nori — išieisti įstatymus, kad vieną galėtų mesti, o kitą vesti.

SKRIS Į LIETUVĄ. Staurės Amerikos lietuvių laikraščiai rašo, kad iš New-Yorko skrisias į Kauną lietuvis lakūnas Kiela.

GOLGOTA

— «V. R.» praneša, Užubaly (Lydos apskr.) mirė lietuvis kun. Karnauskas, kuris ten klebonavo 37 metus. Veljonis lietuviams daug padėdavo.

Balandžio m. 4 d. Lenkijos gilumoje, Laguvo mieste, mirė lietuvis pralotas. Ant. Čarkauskas, kuris taip labai siejojsi lietuvių jaunimo auklėjimu.

LENKU SVIETIMO MINISTERIS NEPRIĖMĖ LIETUVIŲ DELEGACIJOS

Svenčionių lietuvių gimnazijos mokinių tėvų ir globėjų atstovai buvo nuvažiavę Varšuvon prašyti, kad būtų atšauktas įsakymas uždaryti gimnaziją. Tačiau švietimo ministeris jų nepriėmė.

KEIS SU VOKIECIAIS PREKYBOS SUTARTĮ

Šią vasarą numatoma keisti Lietuvos—Vokietijos prekybos sutartis. Derybos vyks pabaigoje birželio mėn. Dabar renkama ir studijuojama medžiaga.

PRIĖMĖ DULONGA

Užsienio Reik. Ministeris S. Lozraitis priėmė Prancūzijos nepaprastą pasiuntinį ir įgaliotą ministerį Dulongą,

Vokietijos nepaprastą pasiuntinį ir įgaliotą ministerį Zechliną ir Italijos nepaprastą pasiuntinį Fransoni.

Švedijos Ministeris Lietuvon

Užsienio Reikalų ministeris Sanderis atvyks į Lietuvą su oficialiu vizitu birželio m. 5 d.

Gegužės m. visa Lietuva meldžiasi už Vilnių

Vilniui Vaduoti S—gos Komitetas išspausdinimo atitinkamus atsisaukimus į Visuomenę. Taip pat atspausdinta Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas su maldelemis. Klebonai raginami GEGUZES M. STATYTI VILNIAUS KRYŽIUS SVENTORIUOSE. Vienas toks kryžius bus pastatytas Kauno Bazilikos šventoriuje.

PANEVĖŽY BUS KONGRESAS

Panevėžys. — Vyrai artėja prie Kristaus. Panevėžio vyskupijos vyrų Kristų Eucharistijoj pagarbinėti ir gyvenimo kovai jėgų iš Jo pasisemti susirinks šią vasarą, birželio 19—20 d. d. Panevėžio Vyskupijos Vyrų Eucharistijam Kongrese. Jau dabar visos vyskupijos vyrų padeda energingai tam ruošti.

KIEK KAUNE BAZNYČIU

Kaunās. — Šiame mieste ir priemiesčiuose yra 21 katalikų bažnyčia: Seminarijos, Sv. Trejybės, Jėzuitų, Vytauto, Bazilika, Studentų, Benediktinių, Marijonų, Jgulos, Karmelitų, Priskėlimo, Sv. Antano, Pranciškonų (Zal. K.), Vilijampolės, Petrašiūnų, Pažaislio, Panemunės, Sancių, Sancių Jgulos, Fredos ir Aleksoto. Kopyčios yra šios: šv. Zitos, Saulės rūmų, Marijonų, seserų pranciškonų (Zemaičių ir Pažangos g.), šv. Luko, Darbo namų (Italijos g. 24), Karo ligonines, Medic. F-to ir kelios priyačios no vješos.

KIEK LIETUVOJ BAZNYCIU IR KUNIGU

Naujaisiais 1937 metų daviniais, dabar Lietuvoje yra 729 bažnyčios ir 1.231 kunigas. Pereitais metais mirė 22 kunigai.

SKAJTYDAMAS
«SVIESA»
ZINOSI
VISKA.

Iš Pabaltijos Valstybių Koncerto salės

Pabaltijos Valstybių S—gos iniciatyva suruošto Lega-Lombardo salėj, gegužės 8 d. I-jo Koncerto—festivalio programa norėtusi, nors trumpai su mūsų tautiečiais pasidalinti šio spektaklio įspūdziais.

Nesigilindami į techniskai pastatymo tobulumą, žvilgtėrėsimė į jo meniška vertę.

Programą sudarė lietuvių, latvių ir estų tautinė muzika—Pabaltijos dainų kompiliacija.

Pirmoj daly programos išstoja 18 asm. latvių choras, nors mažas, bet salėj pakankamai rezonavo. Vykusiai atliko 4 savo dainas, stilingai interpretuotos, balsų sąskambis lygus, aiškus; perėjimuose jautėsi kiek diatonizmo, bet greitai išsilygina. Iškilmingai skambėjo «Dziesma brivai Lātvijai» (Jānossio Latvijos himnas), bet trūko jėgos ir ekspresijos. Šioji kompozicija tik masinio choro atlikta gali duoti tinkamą efektą. Padainuotoji «Bryvība Cinas» (Kova už laisvę) su solo, akompaniamentas—mormorando buvo peršilpnas, bet aiškus pilnas lyriško pobūdžio savo partijos atlikime sopranas davė klausytojams estetinio malonumo. Veiklą atliktieji tikrai parinkti su skoniu—parodė savo tautiškos dainos originalumą, tautinio meno atspalvį.

Tjesa, šių dainų harmonizavimas labai primityvus, nudėvėtos muzikalit-

nės medžiagos, kas yra lengva chorui dainuoti ir ypatingai tokiems, kaip mūsų klausytojai, suprastį. Bendrai latvių choro dainavimo sąvoka yra nemažai pakilusi; niuansai, skambumas, lankstumas ir dainos išraiška, net pačiuose choristuose gyvai jautiamas. Tik gaila, kad neturi tikro choro vedėjo, kurio pareigas dabar eina pripuolamai vienas, gabus, didelis muzikos mėgėjas Elmars Gailitis, pasiryžęs savo tautos garbei dirbti.

Ta proga jauna pianistė Genay Marcondes Ferreira gerai atliko latvių «Daunas» Nr. 9, 10 planū. Gana didelio svorio ir žymaus latvių kompozitoriaus kūriniai. Bet mūsų publika jų nesuprato. Tai buvo aukštoji muzikos kalboj—moderninės muzikos skraistėj įvilkti latvių liaudies dainos motyvai.

II-je programos daly pasirodo lietuvių. Pirmas retais žingsniais maestotiškos figūros jaunuolis išėina scenon V. Laurinaitis, kur lietuviška šypsena bematant užimponuoja publiką, pasigirsta plojimas. Sudainuotai solo «Kur ba kūžė samanota» St. Simkaus rodė auditorija susidomėjimo. Vėliau padainavo dar «Visur Tyla» J. Gruodžio. Šiuo kartu, reik pasakyti, pavykęs išpildymas. Sviesus bei sultingus balso baritono tembras ypatingai aukštam reje tre balso emisija laisva. Jaudiamas lėto tempo muzikalinis progresas. Tik ten-

ka pabrėžti, kad dedant rimtas pastūras į darbą lygiagrečiai reikia susirūpinti kitais dainininko privalumais dikcija, išore scenai— vaidyba be ko neįmanoma savo tikslo pasiekti.

Dalyvavo programoj ir kiti mūsų dainininkai—mėgėjai: K. Ambrozeyčius, P. Jurgutis, Vinkauskas. K. Ambrozeyčiui išpildant «Oi grėčiau, greičiau» St. Simkaus matėsi intensyvus dramatinės akcijos vykdymas, momentais priminė yulkano išsiveržimą. Zino ma, vaidyboj netarplinė išraiška, ekspresija yra girtinas dalykas, bet turi būti nuosaikus. Toliau atlikti duetai: «Tėvynės meilė nemari» J. Naujalio, «Nesek sau rozės» V. Paulausko, būdamose skoningai efektingose gražiose linijose melodikos, kompozicijos, emocijos grynumu atliktos turėjo pasisekimą. Kiti numeriai praėjo beveik klausytojų nepastebėti: Tik užbaigiant lietuvių programą vyrų kvartetas «Gaudžia Trinitatį» M. Petrausko, padarė gerą įspūdį, su geresne interpretacija, kaip visada, buvo išpildyta, davė nemažą klausytojams pasitenkinimo...

Mūsų dainininkams—mėgėjams ir dainavimo mokiniams reikia primesti, kad neprisiimdami režisūros, su šabloniška, banališka, netinkama išore sukelia auditorijoje net juokų; pav: kojos drebinjmas; iš gaidų, suriestų į triūbelę, publikos apšaudymas ir pan.

Šie visi neįjuntami įpročiai turi būti pamesti.

III-ją programos dalį sudarė estai. Jų choras 37 asm. po tempe ramentingo dirigento J. Wiinagi valia triukšmingai padainuota estiškos 3 dainos.

Vaidingi ir aiškūs rankos mostai, iš jo trykstantis varsingumas, choristus, pavertė vaško gabalu. Gana šklendžiai technikos atžvilgiu atliko savo dainas. Trūko yietomis laisvumo interpretacijoj, balsų nelygumas trukdė pasireikšti harmonijai. Dėl dainų harmonizacijos reik pasakyti ta patį, kas pasakyta ir del latvių dainų Tonikas, dominantės trigarsiai ir nieko naujo.

(Pabaiga 6-tam puslapy.)

Saunosios Lietuvos Kariuomenės gretos.

Saulės dėmės ir jų itaka žemės gyvenimui

Laikas nuo laiko saulėje pasirodo tamsių dėmių, kurios kartais siekia net 70 tūkstančių mylių platumo. Taip kad jos tokioje dėmėje, būtų galima septyneta mūsų žemės rutulį sutalpinti saulėje — tame milžiniškame ugnies kamuolyje eina nuolatinis judėjimas. Per teleskopą žiūrinama kažkoki balti žaibai, kurie užžina ir vėl pračina, įvairių rūšių liepsnos.

Ir tai visa nuo mūsų vyksta už 93 milijonų mylių nuo žemės. Per paskutinius 50 metų saulės tyrinėtojai pasitebėjo, kad kas vienuoliktą metą ant saulės pasirodo ypatingi reiškiniai. Pasirodo audringas gaivalų šėlimas, kuris žinomas saulės dėmių vardu. Pirmas tai pastebėjo per savo teleskopą Galilėjus bet gilesnis tyrinėjimas prasidėjo tik paskutiniaisiais laikais. Daug astronomų lauzo galvą kokios reikšmės turi dėmės žemės gyvenimui.

Karšties saulės paviršiuje, kur nėra dėmių siekia 6000 laipsnių; o kai esiti dėmės — 5000 laipsnių.

Toks šilumos skirtumas turi atsi-

liepti ir žemėje.

Patirta, kad didėjant saulėje dėmių, oras žemėje kinta — atšąla; o joms mažėjant — atšyla.

Medžių ūgiai tais metais, kai yra saulės dėmių, visomet mažesni.

Saulės dėmės įtakos turi ne vien augmenijos, bet ir žmonių gyvenimui.

Praėjusiais metais Amerikos Raudonasis Kryžius paskelbė pranešimą, kad tais metais gamta šėlė šėlo. Per metus įvyko 60 gamtos katastrofų Jungtinėje Amerikos Valstybėse, ir 17 didelių gamtos katastrofų kituose kraštuose.

Visa tai sutapo su saulės dėmių padidėjimu.

Draudimo Draugijos saulės dėmės irgi seka. Pavyzdžiui Floridos draudimo draugija tokiais metais net 100 nušimčių draudimo mokėsi pakėle. Tokiais metais ir žmonių daugiau miršta negu paprastai ir pasaulyje būna daugiau visokių sukrėtimų, karų revoliucijų irgi daugiau.

Bolševiku "rojus" Rusijai

Suomių inžinierius Hjalmar Anderson, kuris yra gyvenęs ir dirbęs ilgą laiką Rusijoje, parašė knygą vardu «Kiekvienos dienos gyvenimas».

Alėjus, duona ir arbata tai vienintelis maistas, kuriuo turi maitintis kasdien milijonai žmonių. Bet ir jų gauti yra sunku. Ir tiek gauti, kiek nori, irgi negalima. Tačiau komisarai, jų draugai kai kiek praėdžia negyvena, kaip carai gyveno. Darbininkai mėsos, cukraus retai temato.

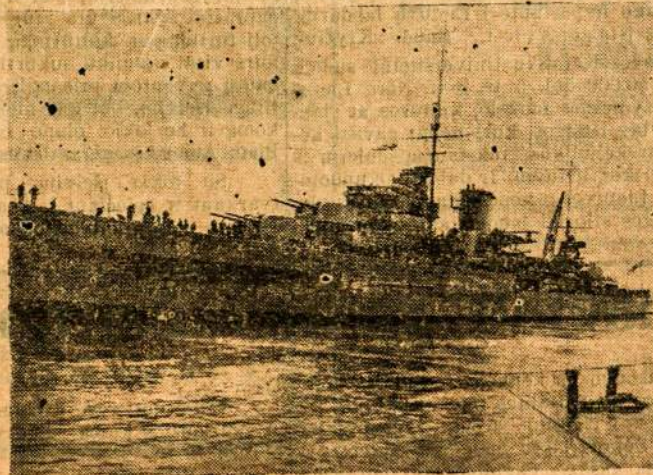
Atlyginimas anglių kasyklose siekia nuo pusketvirto, ligi pusvienuoliktos rubliaus per dieną. Ir už dienos uždarbį gerai, jei dar gausi duonos svara nupirkti. Krautuvės dvejos rūšies: vienose yra visko, ko tik norima, kitose, tik paprasčiausių prekių, ar produktų. Pirmosiose perka turtuoliai, komisarai, visi svetimšaliai. Darbininkai šis luksusas neprieinamas, nes čia viskas parduodama tik už svetimą valiutą, arba anksą. O kur tos valytos darbininkas gali gauti? Jiems yra atskiros krautuvės, kur duonos, alėjaus be kortelės, leidimo negausi pirkti. Be to, rusų dabartiniai rubliai užsieny neturi jokios vertės, jie išleisti tik vidaus apyvartai.

Visi produktai, perkant rusų valiuta yra bent dešimt kart brangiau, kaip užsienine.

Stai kai kurios kainos, kurias pasakė vienas šveicaras žurnalistas, prancūzų dienraštyje «Matin». Vidutiniškai viešlenty už kiūlienos kotletą reik mokėti 32 milreisu; už porciją virtos mėsos — 30 milreisu, porcija kumpio su pomidorais — 35 milreisi; sriubos porci-

ja iš pieno ir ryžių 7 mlr., bulvių, sruva — 12 milreisu, alaus butelis 8 milreisa. Kaip darbininkas gali maitintis, jei per dieną uždirba tik apie 11 milreisu?

Tokių ludininkų, visų sovietų gyvenimo tragedija mačiusių yra ir daugiau. Tik prisiminkim praėjusį rudenį grįžusio iš Rusijos prancūzų rašytoją André Gide, pareiškimus, dėl kurių buvo pats Kominternas labai nepatenkintas. O juk minimas rašytojas lig savo kelionės Rusijoje buvo didelis garbintojas bolševizmo tvarkos.

Kai 1934 m. hitlerininkai anapus Nemuno pradėjo žvanginti kardais, tuo metu į Klaipėdos uostą įplaukė anglų karo laivas «Orion» su 12 patrankų ir 500 karių.

Lietuvos kalėjimai reikalingi skubių reformų

Kaune, Naujosios Romuvos klubo posėdy, kur susirenka būrelis šyiesuolių svarstyti aktualius gyvenimo klausimus, viename iš jų posėdžių buvo kalbama ir apie reikalingas kalėjimų reformas. Šį klausimą referavo Kauno Sunklųjų Darbų Kalėjimo Kapelionas Kan. Steponaitis.

Kalėjimas — vieta, kur kalinys atlieka bausmę už teisės įžeidimą ir kur jis yra auklėjamas, kad išėjęs laisvės būtų geru piliečiu. Kalėjimo uždavinys, kad vien bausmę atliktą kalinys, bet kad jis ir pasitaistyti.

Lietuvos kalėjimų įstatymai nieko nesako apie kalinių auklėjimą. Tiesa paskutiniu metu stengiamasi surūšiuoti kalinius pagal amžių, nusikaltimo rūšį ir t. t. Įsteigti dviejų auklėjimo namai nepilnamečiams Kalnaberžė ir Jurdaičiuose. Pastatyti du kalėjimai jauntems

nusikaltėliams (Raseiniuos ir Alytų).

Kauno Sunklųjų Darbų Kalėjimas įsteigtas 1858—61 metais penkiems šimtams kalinių. Dabar jame yra daugiau kaip 1200 kalinių (kovo m. š. m. 1 d. buvo 1281 kalinys). Kalėjimo langai maži, vėdinėjimas menkas. Iš dirbtuvių dūmai per langus veržiasi į kameras. Šis kalėjimas yra tikra džiovininkų ir invalidų gamykla.

Patalpų ankštumas suteikia progą ištvirkimams ir agitacijoms plėstis. Geresni kaliniai, persekiojami blogesnių, turi slapstytiis su save įsitikinimais, su religine praktika. Iš Kauno kalėjimo neišeina ne vienas kalinys neišmokes ko nors blogo. Kauno kalėjime su visais jo skyriais yra 1500 kalinių. Iš viso Lietuvoj yra apie 5000 kalinių.

Europos ateitis liūdna

Nesenai S. Amerikoje lankėsi plačiai pagarsėjęs pasaulio mokslininkas istorikas Hilaire Belloe. Jis yra anglas ir vienas žymiausių šių dienų katalikų mokslininkų. New Jorko Fordhamo universitete įsiai laikė paskaitą, kur bet kuo pasakė: „Civilizacija artinasi prie didžiausios krizės. Istorijoje nėra buvę baisesnio iš bandymo civilizacijai už tą, kurs dabar ateina. Tie, kurie dar nėra sulaukę 40 metų savo

amžiaus, turės progos išvysti milžiniškus revoliucinius perversmus. Belloe tai sakydamas turėjo galybę Europą. Jo buvo paklausta, ar Amerika galėtų kaip nors išgelbėti Europą nuo revoliucijų ir perversmų. Jis atsakė šitaip:

«Del savo labo visiškai nesikiškite» Komuniizmas, fašizmas, nacizmas, bedievė, vybė, yra tai šmėklos rengiančios nelaimę Europai.

VOKIETIJOS KATALIKŲ PERSEKIOJIMAMS GALO NESIMATO

Telegrama iš Berlyno praneša, kad hitlerininkai yra paruošę naują įstatymą nukreiptą prieš vienuolius ir vienuolynus. Šis įstatymas yra panašus į Prancūzijoje buvusius XIX šimtme ty įstatymus, sulig kuriais Prancūzijoje vienuoliai neturėjo teisės gyventi.

— Dancigo suimtas vienas katalikas seimo atstovas, kuris yra kaltinamas už tendencingas, bei netikslias in-

formacijas dėl Vokietijos santykių su švenuoju sostu.

Hitleris sulaužė visus savo pažadus duotus Vokietijos katalikams ir pasirašytą sutartį su šventuoju sostu. Prie artimųjų katalikybės persekiotojų vardų, kaip Stalinas, Azana ir kiti, jau drąsiai galima priskaityti ir Hitlerio vardą. Tai dvidešimtojo amžiaus Neronai.

Mirė lietuvių apastalas Š. Amerikoje

Nesenai mirė vienas voliųjų lietuvių veikėjų Sorantono lietuviškosios parapijos klebonas kun. J. Kuras, kuris Amerikon iš Lietuvos atvyko prieš 40 metų. Didžiausias jo kultūrinis darbas — tai įsteigtoji jo parapijoje lietuviškoji mokykla, kuri jam prižiūrint, visų

laiką išlaikė lietuvišką charakterį. Baigę tą mokyklą jaunuoliai visi moka lietuviškai kalbėti, skaityti ir rašyti, ko daugumas kitų Amerikos lietuviškų mokyklų nepajėgia išmokyti. Kun. Kuras kilęs iš Suvalkijos. Mokėsi Marijampolės gimnazijoje ir Seinų semin-

Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijai 30 metų

1907 m. balandžio m. rusų valdžios buvo patvirtinta įsisteigusi Vil-

niaus Lietuvių Mokslo Draugija. Draugijos susirinkimuose buvo skaitoma mokslinės paskaitos, daugiausia tai, kas liedavo Lietuvos praeitį. Inteligen tai čia susipažindavo su lietuvių tautine kultūra. Draugijai, kol buvo gyvas, vadovavo Dr. J. Basanavičius. Paskutinį dešimtmetį Dr. Alseika. Jos nariais yra buvę daug žymių Lietuvos visuomeninkų, bei šiaip veikėjų. Deja, šiai metais lenkai ir čia uždėjo savo leteną. Uždraudė rinkti lietuvių tautosaką Vilniaus krašte. Ši Draugija vienintelis mokslo židinys Rytų Lietuvoje. Jos darbo dirva labai didelė tarp pavergtųjų brolių vilniečių.

Mažytė mergaitė eina kunigo pareigas

Raudonųjų valdomame Madride vienuose namuose gyvena pasislėpęs nuo persekiotojų švč. Jėzaus širdies vienuolis-kunigas. Slapčia jis laiko ir Mišias. Kas rytą išklausiusi Mišių, mažoji šeimininkė dukrelė Mažytė paslėpusi neša švenčiausį į pasislėpusioms vienuolėms, kitados buvusios savo mokytojomis. Pasiekusi slaptąją vietą ji ir išdalina švenčiausį vienuolėms. Kai Mažytė gįžta į namus, vienuolės meldžiasi, kad pavojingo e kelionėse jos nieks nesukliudytų.

Kiek katalikų bažnyčių ir kunigų yra bolševikų Rusijoje

1917 metais Rusijoje buvo 8 katalikai vyskupai 810 kunigų ir 410 bažnyčių. Dabar pasiliko tik 10 katalikų kunigų ir 11 bažnyčių. Be abejo sėdinėtų kalėjimuose yra daug daugiau.

Moderniškiosios emigracijos problema

Tiek Lietuvoje, tiek išelvių spaudoje vis dažniau ir dažniau keliamas planingos emigracijos, ypač kolonizacijos žemės ūkyje reikalas. Tai yra gyvybinis lietuvių tautos klausimas, tai pirmaeilis tautinės politikos reikalas. Šiuo klausimu daug gražios ir dokumentuotos medžiagos galima rasti Lietuvos Universiteto profesoriaus ir Lietuvos Katalikų Universiteto Remti Draugijos pirmajinio, Pakšto knygoje, Baltijos Respublikų Politinė Geografija, parašytoje lietuvių ir anglų kalbomis. Prof. Pakštas yra apkeliavęs visą žemės pusrutulį. Buvo ir Brazilijoje. Todėl naudinga ir įdomu yra susipažinti su jo, kaip šios srities specialisto nuomone. Čia ir duodame kai kurias ištraukas iš minėtos knygos emigracijos klausimu.

IŠEIVIJOS TIKSLAI TAUTINIŲ ATŽVILGIU

Kiekvienas gyvas organizmas kovoje už būvį visomis išgalėmis stengiasi užtikrinti sau kuo daugiausia vietos ir gyvenimui tinkamų sąlygų. Beveik visa žmonijos istorija ir yra ta kova dėl erdvės po saulutes spinduliais, dėl geresnių gyvenimo sąlygų, tikamesnės aplinkumos. Kiekviena tvirtai norinti gyventi tauta sąmoningai ar nesąmoningai kovoja dėl žemės, kuri yra pagrindas jos tautinei didybei. Galingesnės tautos kovoja ir dėl jūrų, nes jų uostai yra raktai sausžemiams. Kultūringos ir sąmoningos tautos veda tą kovą labai tiksliai ir planingai, o per tai jos ir ta po galios, didžios. Ši kova geriausia sekasi jūreiviškoms tautoms, gyvenančioms prie atvirų okeanų. Jų rankas pateko po Kolumbo laikais atrastosios žemės. Lietuva jau prieš keletą šimtmečių išbrankta iš jūreiviškų tautų tarpo, žinoma, negalėjo dalyvauti tose dalybose. Todėl dabar ir neturime žemės rezervo, taip reikalingo mūsų gyventojų gausiam prieaugliui. Tad be liko mums infiltracijos būdu kovyti už reikalingą erdvę; už būvį.

Iš to, kas čia pasakyta, išeina kad PIRMAS IR SVARBIAUSIAS ISEIVIŲ TIKSLAS YRA UZTIKRINIMAS TAUTAI DAUGIAU ERDVĖS JOS DABARTINEI IR BŪSIMAI PLĖTOTEI, suradimas pagrindo jos būsimai didybei. Tai labai realus klausimas, kuriame antropogeografijoje ir istorijos geografijoje tenka užimti labai svarbų vietą.

ANTRAS, IRGI RĒALUS, ISEIVIŲ TIKSLAS YRA UZUGDYMAS SAU TIKRO DRAUGO IR BENDRADARbio VISUOSE KULTŪROS, ŪKIO

IR POLITIKOS REIKALUOSE, RĒMĒJO NELAIMĒSE; Ši tikslą galima labai gausiai pailiustruoti daugelio tautų pavyzdžiais: pirmoji eilė graikų, armėnų, italų, lenkų, žydų ir k. Bet šis dalykas jau puikiai žinomas ir iš mūsų pačių gyvenimo. Masinė lietuvių emigracija Amerikon prasidėjo labai vėly, būtent tik apie 1880 m. Tačiau jau po 25 metų Lietuva pradėjo jausti savo kolonistų paramą. Prisiminime nors keletą svarbesnių momentų: pirmuosius Lietuvos bandomus išsiaduoti 1905 m. ir tūkstančius dolerių iš Amerikos, plaukusius ginklams ir revoliucinei propagandai; Dr. J. Basanavičiaus ir p. M. Yčo apsilankymą Amerikoje ir per 30.000 dol. Tautos Namams, prel. Olšausko ir kan. Tumo kelionę ir apie 20.000 dol. «Saulės namams Kaune. Pa sauliniam karui prasidėjus Amerikos lietuvių dosnumas Tėvynės reikalams erezendo augo iki 1920 m., kuomet entuziazmas pradėjo slūgti ir aukos mažėti. 1914—1920 vienas Katalikų Tautos Fondas surinko kovai dėl nepriklausomybės per 600.000 dol. Nepriklausomybės Fondas (laisymanųjų) apie 90.000 dol. Prezidento Wilsono dieną lietuviai surinko 230.000 dol. Lietuvos pavargėliams šelpti; mažesni fondai ir draugijos irgi dar didelės sumas pinigų surinko ir pasiuntė į Lietuvą labdarininkams įstaigoms ir L. Raud. Kryžiu; Lietuvos Katalikų Universitetui sudėjo arti 50.000 dol. ir tt. ir tt. Nėra Lietuvos žymesnės mokslo, kultūros ar labdarybės įstaigos, kuri nebūt gavusi kelių ar keliolikos tūkstančių dolerių iš Amerikos lietuvių. Ir dabar Okupuotosios Lietuvos, ypač Vilniaus lietuvių, įstaigos stipriai jaučia amerikiečių pa-

galbą, kuri nenustos ten plaukusi, kol gyvens Amerikoje nors vienas susipratus lietuvis. Be auko, dar daugiau reikiama kasmet persiunčiamos giminėms dovanos: tokių dovanų suplunkia iš Amerikos vidutiniškai nuo 3 iki 5 milijonų dolerių per metus Lietuvos laisvės paskolos bonų mūsų kolonistai išpirko už 1.800.000 dol. Įvairios bendrovės sutraukė į Lietuvą apie 2 milijonų dol., tik jų bankrotai ir nepasisekimai sutraukė tolimesnį kapitalų plaukimą iš Amerikos. Amerikos lietuvių turtas yra vertas apie 800 milijonų dolerių. Vien tik jų bažnyčios ir parapinės mokyklos įetas kainavo pastatyti apie 60 milijonų dol.

Moralė išeiivijos parama irgi labai daug reikiama Lietuvai, ypač sunkesniais momentais. Amerikos Lietuvių Tarybos surinktas milijonas parau už Lietuvos nepriklausomybę buvo gal didžiausias moralės paramos išreiškimas. Am. Liet. Taryba, atstovaujanti visoms katalikų centralinėms organizacijoms, atspausdino kelias dešimtis tūkstančių atsišaukimų (lietuvių, anglių ir prancūzų kalbomis) kuriuose buvo suglaustai išdėstyta Lietuvos istorija ir teisės ir nepriklausomybę kartu su prašymu žemiau paliktoje tuščioje vietoje pasirašyti už Lietuvos nepriklausomybę. Ir milijonas įvairių tautybių ir tikybų pasirašė po tuo lietuvių atsišaukimu; visi tie parašai paskiau buvo įteikti Amerikos valdžiai. Ar bereikia geresnės propagandos Lietuvos vardui tolimoje Amerikoje, kur mūsų šalis taip mažai tebuvo žinoma!

Europa, ypač mūsų gyvenamas jos kampas, ir ateity neapsis be politinių ir ekonominių katastrofų. Sitokinis pavojingais momentais patogiau yra turėti lietuvių rezervus tolimose žemėse, negu visai tautai gyventi vienoje vietoje. Mes jaučiame pagalbą palyginamai neturtingų ir nelabai susipratusių kolonistų. Bet ši pagalba būtų keliolika kartų didesnė, o jei mūsų išeiiviai būtų taip turtingi, kaip olandų, žydų, armėnų ir kitų pirklybingų tautų. Juk tik 12.000 Naujosios Anglijos armėnų sudėjo Armenijai gelbėti, ir tai kelių mėnesių laikotarpy (1917 m.), ypač milijonų dolerių! Tad ir Lietuvai ne paprasta svarbu yra turėti kur nors toli turtingą ir kultūringą naujokyną, kuris visai nesunku sukurti turint tokį gausų gyventojų prieauglį ir taip skaitlingą išeiiviją, kol kas niekieno netvarkomą ir be jokio plano barstomą po Pietų Amerikos gigantiškus plotus.

Su tokiu išeiivija, planingai ją tvarkant ir spjėdiant į labai tiksliai parinktas vietas, galima padaryti nuosta-

bių didelį dalykų. Bet kol kas Lietuvos žmogus dar ne turtas, apie antropologinį ūkį valdžios, rodos, dar negalvoja: bnt yieiai nesimato, kad kas būtų daroma šioj srity. Dabar Brazilijos plantatoriams dovanai atiduodama tūkstančiai sveiklausių ir energingų žmonių, net nepaklausiant, į kokias sąlygas tie tūkstančiai lietuvių bus pasta tyti. Atrodo, tarsi lietuvių būtų šimtai milijonų ir todėl galima šelpti visos pasaulio tautos, net turinčios po 30 milijonų žmonių. Vienintelis ir tai labai menkas žingsnis ligi šiol padarytas — yra bandomys kai kuriais formalumais šiek tiek apsunkinti kaimiečių išvaizvina. O yra gyvas reikalas daug plačiau ir giliau į šį klausimą pažvelgti.

Kazys Binkis

GELEŽINIO VILKO MARŠAS

Juodberėjai, galvas aukštyn!
Vilko maršą drožkit kojom!
Likit, sesės — mes išjojam,
Mes tejosim lig rytojūm,
O rytoj ugnin!

Marš, marš pro Zvėryną,
Paliai kalną Gedimino,
Marš, marš pirmyn!

Paliai Vilijos krantus
Dunda šūviai, skamba plienas,
Pasilikit, sesės vienos.
Raitelių neilgos dienos —
Rinkit sau kitus.

Marš, marš viens po kito,
Rytoj mūsų anksti ryta,
Marš, marš pirmyn!

Arėm, sėjome laukus,
Drauge piovėm pievoj šieną...
Dalgė — kardas to pat plieno —
Išguldyšime, kaip šieną,
Priešus plėšikus.

Marš, marš pilnu šuoliu,
Lenkai kraštą mūs užpuolė,
Marš, marš pirmyn!

Girdit! — Po visus kraštus
Zvanga mums paruoštį pančiai...
Priešai lenda, kaip šaranciai.
Geležinio Vilko danėjui
Darbo bus, taj bus.

Marš, marš pro Zvėryną,
Paliai kalną Gedimino,
Marš, marš pirmyn!

Ką aš mačiau Oranienburgo stovykloje

(Tasa iš 20 nr.)

Dabar reikėjo pasižiūrėti į smogikų ir vaikinų veido išraiškas, kad būtų supratus, jog net toks maršalas Ludendorfas teisybę sakė rašydamas, kad «nacionalsocialistų proklamuojamas vokiečių tautos vieningumas yra tikrai iliuzija; nacionalsocializmo metodais su vienyti tautų neįmanoma».

— I vienutė! — vėl suriko Krūgeris.

Iš atvežtųjų tris nuvedė į vienutes, iš kurių vieną — į išeinamąją vietą.

NUZUDYMAS

Vakare išgeręs juodos kavos su gabalėliu duonos, aš vaikščiojau paliai didįjį lagerio flygelį, kai staiga pamatčiau iš sargybos būsto išeinant teismo tardytoją Nesseną. Kieme jį apsupo iš visų pusių smogikai. Aš išgirdau jo balsą: «Ar broli atėjuntė?» Tačiau pavardės ir dabar nenugirdau.

— Taip, herr sturmführer.

— Atveskite jį man čia.

Man buvo aišku, kad jį tardys. Vienas iš smogikų tuoj nubėgo į namą, kuriame buvo uždarytas «kazkieno brolis» (taip jį aš pavadinau), o aš atsiguliau už automobilio su nražu knyguote rankoje. Greitai atvedė ir vaikiną

kuris buvo be kepurės. Sujmtąjį sustabdė per du žingsnius nuo tardytojo.

— Prieikite arčiau, — tas įsakė. Sujmtąjį pro mane nuvedė į «vyriausią kasą». Pagulėjęs dar pora minučių nuėjau į savo kambarį. Nepažįstamo žmogaus likimas mane jaudino. Tačiau nespejau nueiti prie savo šiaudinio čiužinio, kai staiga išgirdau Nesseną šaukiant:

— Ką?.. Ką?.. Ką?..

Ir vienas po kito pasigirdo smūgiai, iš kurių supratau, kad Nessenas muša į veidą. Mušamas tik tyliai dejava. Atsėdėdęs ant savo šiaudinio čiužinio, klausiausi Nessenos riksmo, kuris darėsi vis laukiniškesnis. Kieme tarp kitų smogikų stovėjo jaunas didelio ūgio ir stipraus kūno sudėjimo smogikas Brukmanas, kuris tyčiodamasis savo draugams kalbėjo:

— Gražiai ten su juo apsidirba... Tu, Villi, nueik pasižiūrėti... Man rodos, tu kaip tik dabar būsi reikalingas...

— Kai reikės, pašauks, — nusi juokė Villis.

Staiga pasigirdo atidaromų durų gurgždėjimas, skubūs žingsniai ir ir iš namo išėjo Nessenas. Jis nubėgo į sargybos būstinę, iš kurios greitai grįžo su gumine lazda rankoje. Kai Nessenas vėl dingo flygely. Brukmas tarė savo draugams:

— Na, dabar tai jis jį pamank-

tyš...

Villis nesitvėrė džiaugsmu. Staiga iš «vyriausios kasos» lango pasigirdo balsas:

— Villi, eik čia.

Dabar man buvo aišku, kad vaikiną nužudytį degeneratas Nessenas neįtengia ir todėl į pagalbą kviečia stipruolį Villį.

Kieme jau buvo visiškai tamsu. Iš «vyriausios kasos» buvo girdėti duslus smūgiai ir nelaimingojo ajmanavimai; ten be teismo buvo žudomas žmogus...

Mane apėmė fiziologinis pasibaurėjimas ir pyktis, kad negaliu tam negaliu tam nelaimingajam dieku padėti. Kankinimas už steuos vis nesiliovė. Tačiau man buvo keista, kad kankinamas jau neberėkė. Gal jam užkimo burna? O gal jau nužudė ir dar tebusmuša?

Kambary nerimau, bet ir dingti nebuvo kur. Nuėjau į išeinamąją vietą, kuri yra kaip tik priešais vienute, kur buvo kankinamas nelaimingasis. Stovėjau ir laukiau. Buvo įdomu: išves jį gyva ar išneš lavoną.

Taip praslinko apie 15 nuobodžių nervingo laukimo minučių. Pagaliau Nessenas išėjo iš «vyriausios kasos» ir pro sargybos būstą nueis į gatvę. Man paaiškėjo, kad jaunuolis arba užmuštas, arba ligi sąmonės netekimo primuštas

guli «vyriausioje kasoje».

Dabar galėjau nueiti prie «kasos» durų, už kurių negirdėjau jokių gyvybės ženklų. Iš ambulatorijos į kiemą išėjo Brukmanas. Visur viešpatavo tylla. Išlindęs iš už debesio mėnulio apvietė stovyklą. Visi lagerio sujmtieji miegojo, tik sargybos būste čirpė armnija ir dainavo smogikai: «Vėliavas aukštyn. Suglaskjime eiles».

Užsiklojęs antklode gulėjau nejudėdamas, bet užmigti negalėjau. Oranienburgo bažnyčios laikrodžis išmušė 12. Aš vis gulėjau ir galvojau, kad kada nors būtų gera parašyti apie taj kas Oranienburgo koncentracijos stovykloje birželio 16 naktį. Nužudytas dar tik vakar stovėjo ketvirtuoju eilėje, o šiandakt jį «vyriausioje kasoje» nužudė tardytojas Nessenas.

R o m a n H u l, („Post. Nov.“ Nr. 5852. IV. 2).

(Pabaiga)

SKAITYDAMAS

SVIESA

ZINOSI

VISKA

„Šviesa“

GAUNAMA ŠIOSE VIETOSE:

1. Stoties Luz kioske
2. Prie pašto—prie laiptų ir ant kampo.
3. Bom Retire — p. Baužio krautuvėj [Rua Aymorés ir ant kampo Rua Carmo Cintra] ir José Paulino vaistinėj [Rua José Paulino, 109].
4. P. Kirilausko krautuvėj — Vila Anastacia.
5. P. Menkaičio krautuvėj — S. Anna.
6. Pas laikraščių platintojus ir
7. Pas «Šviesos» įgaliotinius visuose miesto rajonuose, taip pat

IR — rua Coronel Moraes, 269.

RIO DE JANEIRO MIESTE «ŠVIESA»
GAUNAMA: ANT KERTĖS LARGO
DA LAPA IR AVENIDA MEM DE SÁ.

Vokiečių fotografijų įstaiga

„BERNARDO“

įsteigta 1890 metais

Atlieka įvairius darbus fotografijų srity. Specialybė padidiniame, o taip pat su dažais. Darbas greitas ir sąžiningas ir pigus. Vyksta į namus fotografijų reikalais. Daro iš fotografijų naujas.

ARTHUR SCHMIDT

Rua São Caetano, 111
(senas nr. 103) Tel. 4-5567
SÃO PAULO

LIETUVIS DAILININKAS

São Pauly, gatvėje Newton Prado, 140 lietuvis LIONGINAS PAZIKAS turi atidares dailės — naisybos studiją. Piešia įvairius paveikslus, portretus ir t. t. ant drobės alėjiniais dažais. Kas nori turėti gražų portretą, tesikreipia ten. Taip pat ten taisomi laikrodžiai ir kiti dalykai.

D-ras Povilas Licciardi

Santa Casa gydytojas -- operatorius

Naujasias elektros pagalba gydymo būdas GONORÉOS ir REUMATIZMO aštro ir kroninio. Syfilis ir venerinės bei odos ligos — VYRU IR MOTERU. Taip pat vidurių, plaučių ir kitos ligos. Naujas būdas BE OPERACIJOS. SPECIALYBĖ MOTERU LIGU. Gydymas užtikrintas. PRIĖMIMAS nuo 14 iki 20 val. Kviečiamas vyksta į namus kiekvienu momentu — (DIENA ir NAKTI) Telef. 5-4175.

Konsultorijs ir gyvenamas butas: RUA SILVA PINTO, 444 (Bom Retiro)

Dr. S. Meitin

DIPLOMUOTAS VOKIETIJOJ IR RIO UNIVERSITETO.

Priima: vidurinių veneros ir nervų ligomis nuo 2 iki 6 val. vak.
Kalbama lietuviškai.
RUA BARÃO ITAPETINGA 139 (senas 37-a) salės 8 ir 9
Tel. 4-0715.

Dr. A. Candia

VENERINĖS LIGOS:

TRIPERIS [Visose stadijose — aštrus ir kroniškas.] SIFILIS.

Priėmimas nuo 9 — 12 ir nuo 3 — 7. Sekmadieniais 10 — 12.

RUA BARÃO DE ITAPETINGA 242, 3 aukštas Telef. 4-0218.

Kalba rusiškai, lenkiškai, vokiškai.

Dr. A. Jazara-Snege

(Maskvos gydytojas nuo 1914 m.) Vidaus ligos, chirurgijos ir moterų ligos. Priėmimas nuo 9 — 12 v. ryt. ir 3 — 7 v. v.

LADEIRA PORTO GERAL 12 SOBR. kampas. Boa Vista ir 25 de Março.

2 andar, sala 4 e 5 Gyv. butas ten pat 5 aukšte.
Tel. buto ir Consultorijos 2-5068.

LIETUVIAI! Visi kaip vienas skaitykite „ŠVIESA“

Jei norite žinoti, kas girdėti pasauly, kokie įvykiai svarbesni įvyko Lietuvoj, kaip gyvena lietuviai išeiviai čia Brazilijoj ir kituose kraštuose, jei norite kas savaitę turėti įdomių pasiskaitymų, juokų ir t. t., prenumeruokite ir skaitykit „Šviesą“.

„Šviesa“ yra tikriausias kiekvieno lietuvių išeivio draugas ir tarėjas.

«Šviesa» gyvina visus tuos gyvenimo klausimus, kurie vargstantiems ir moraliai ir dvasiniai bei medžiaginiai Brazilijos lietuviams parodo kelią į šviesesnę ateitį.

«Šviesa» lygiai pagiria tai kas gera, taip lygiai baudžia visus blogus apsiroškimus, nepaisant iš kurių šaltinių visa tai išeina.

«SVIESOS» PRENUMERATA: Brazilijoj ir visoj Amerikoj: metams—12\$000, pusei metų—7\$000; Lietuvoj: metams—20\$000, pusei metų 10\$000.

Redakcijos adresas: São Paulo, Matriz de Santo Antonio do Pary P a s t a b a : Iš provincijos pinigus siūsti Redaktoriaus vardu.

Dr. B. K. Chîpiakoff

(DIPLOMUOTAS MASCVOS UNIVERSITETO)

RUA YPIRANGA 193. 2 andr. ap. 4. [kertė rua Santa Ephenia] Tel. 4-0816. Ligonius priima: šiokiadieniais nuo 3 iki 9 val. vak., Sekmadieniais 9 iki 12 val. Vidurinių moterų ir psichinių bei nervų ligų. SPECIALE KLINIKA VENERINIU LIGU. Greitas ir radikalus pagydymas triperio, bei sifilis.

Dr. A. Candia ir M. Cogano

LABORATORIJA

MEDECINIŠCAS ISTYRIMAS:

Kraujo, nugarkaulio smegenų, šlapumo ir išmatų.

RUA BARÃO DE ITAPETINGA, 242 3-as aukštas.
Priėmimo valandos nuo 9 — 12 ir 3 — 7. Sekmadieniais 10—12.

Dr. Adolpho Taubkîn

ADVOCATAS

[Diplomuotas São Paulo fakulteto]
Civilinės ir prekybinės bylos, kontraktai, (ipotekos, žemės pirkimas ir pardavimas ir t. t.) skolų išreikalavimai ir visi kiti juridiniai reikalai.
n e : Rua Direita Nr. 2, 2-as aukštas, salė 5. Telef. 2-1629.
Atidaryta: nuo 9 iki 11 ir nuo 3 iki 5 val. vak.
Kalba lietuviškai.

VAISTINĖ PASSERINI REKOMENDUOTINA VISIEMS LIETUVIAMS VAISTINĖ.

Patarnavimas sąžiningas ir patikimas.
Ivairus pasirinkimas vietinių ir užsieninių vaistų bei kosmetikos dalykų.

Galima kreiptis ir naktį.

Rua Silva Pinto 263 :: Phone 5-3584

Už apmokamus skelbimus
Redakcija neatsako.

SÃO PAULO LIETUVIŲ KRONIKA

LIETUVIŲ RYMO KATALIKŲ BENDRUOMENĖS VEIKIMAS STIPRĖJA

Praėjusį sekmadienį, gegužės m. 16 d. buvo sušauktas Villa Bellos ir Villa Zelinio, bei apylinkės Bendruomenės narių susirinkimas. Susirinkime padarė pranešimą Bendruomenės valdybos pirmininkas kun. Ragažinskas. Pranešėjas pažymėjo, kad ilg šiol veikimas, dėl visiemis jau žinomų aplinkybių nebuvo toks koks turėtų būti. Tačiau jau beveik visos klytys iš kelio pašalintos. Bėlika tik dirbti. Narių skaičius paskutiniu metu sparčiai didėja, o nesumokėjusieji nario mokesnį dabar sumoka.

Bažnyčios įrengimo darbams baigti, bei parapijos namų statybai nutarta sudaryti komitetą, į kurį nuosios apylinkės Bendruomenės narių įėjo: Jonas Varnauskas, Jonas Paukštys, Liudvikas Armalavičius, Viktoras Petravičius ir Juozas Avlasevičius.

Į Bendruomenės visuotinį skyrių atstovų susirinkimą išrinkta: Ambrasevičius, Avseuka, Armalavičius, Avlasevičius, Paukštys, Petravičius, Tumėnas, Sinkėvičienė, Magyla ir Kulakauskienė. Susirinkime buvo svarstoma tolimesnio veikimo planai. Pažymėtina, kad šiuo kartu nebuvo tuščių beprasmių ginčų ir jaučiamas tarp visų narių vieningumas. Bendruomenė yra skaitlingiausia iš visų Brazilijos lietuvių organizacijų. Konkretūs tolimesnio veikimo planai, galutinai bus priimti per skyrių atstovų susirinkimą.

VIEŠAS PAAIŠKINIMAS

Gerb. Redakcija!

Maloniai prašome patalpinti Tamstu leidžiamajame savaitraštyje atsakymą į Konsulato bei Liet. S-gos Braz. Revizijos Komisijos buvusiam Tėvų Komitetui užmetimus, paskelbtus A k t e («Lietuvis» Nr. 20 š. m. gegužės mėn. 15 d.) «Vysk. M. Valančiaus» v. liet. pr. mokyklos buvęs Tėvų Komitetas.

Konsulato atstovas J. Ciuvinskas, Liet. S-gos Braz. atstovas St. Vancevičius ir mokyklos vedėjas S. Bakšys š. m. kovo mėn. 11 d. Vysk. M. Valančiaus v. pr. mokykloje darė reviziją. Neaišku, kodėl Tėvų Komiteto atstovai nepakviestas. Paakelbtame akte yra toks įrašas. «...Patikrinus išlaidų pateiktus dokumentus nutarta atmesti sąskaitą Nr. 11, sumoje 30\$800. Šios išlaidos padarytos buvusio mokyklos vedėjo V. Nalivaikos. Sąskaitoje pažymėta, siųstas laiškas ar raštas oro paštu adresuotas p. Briedikiui. Kieno pareidymu ir kuriuo tikslu mokyklos vardu buvo toks raštas siųstas nebuvo galimybės patikrinti, nes mokyklos byloje jokio nuorašo nerasta. Revizijos Komisija pripažino, kad šios išlaidos iš mokyklos kasos buvo padarytos neteisėtai...»

Pirmiausia į tai turime paklausti, kokią teisę turi atmesti kalbamą s- tą toji instancija, kuri materialiai mokyklos neremia (Liet. S-ga Braz.), o mokyklą yra išnaudojęs sumoje 239\$200, jųjų iki šiol negražinusi. Lietuvos Kon-

sulatas mokyklos ūkio reikalų nešelpia, todėl ne jo kompetencijoje yra spręsti mokyklos lėšų naudojimą. Mokyklos ūkio reikalams pajamos gaunamos iš tėvų mokesčių, rengiamų pramojų ir t. t. Iš to aišku, jog mokyklos lėšų naudojimas yra vien tėvų bei Tėvų Komiteto kompetencijoje. Jei šias išlaidas mokyklos Revizijos Komisija 1936 m. birželio mėn. 18 ir 19 d. pripažino teisėtai, tai kiti negali jų atmesti. Be to, minimos išlaidos padarytos ne mok. V. Nalivaikos, bet Tėvų Komiteto, remiantis š. m. kovo mėn. 23 d. visuotinio tėvų susirinkimo nutarimu, kurį išprotoklo knygos nukopijuojame. Adresatas, kaip protokolo ištraukoje matyti, DULR, bet ne p. Bried.kia.

Ištrauka iš Vysk. M. Valančiaus v. liet. pr. mokyklos tėvų visuotinio susirinkimo, įvykusio 1936 m. kovo mėn. 23 d. Rua Bandeirantes, 92, p r o t o k o l o Nr. 3, punkto Nr. 4. Tėvų Komiteto pranešimas.

„Šiuo klausimu susirinkimas nutarė: Pasiųsti DULR Valdybai rezoliuciją, informuojant apie Braz. Liet. S-gos žalingą vedamą mokyklą atžvilgiu politika, paminėti mok. V. V. Nalivaikos pasidarbavimą mūsų mokyklai drauge pridėti prie to rašto visus dokumentus, gautus iš atitinkamų vietų, kad mok. V. V. Nalivaika niekur nėra neatsiskaitęs, prašyti Gerb. DULR Valdybos, kad nekreiptų dėmesio į S-gos rašomus įvairius šmeižtus ir kaltininkai už šmeižtų viešus straipsnius būtų nubausti, visą medžiagą pasiųsti kuo skubiausiai oro paštu, išlaidas padengiant iš mokyklos kasos...“

Nesuprantama, kodėl Revizijos Komisija akte nutylėjo apie skolą sumoje 109\$800 mok. V. V. Nalivaikai, ir kokiū būdu ją mano likviduoti. Iki šios dienos ji negražinta, nežiūrinti jai, jog keletą kartų Tėvų Komiteto buvo nutarta iš mokyklos kasos atsisikaityti Vienok dabartinis vedėjas S. Bakšys tu nutarimų nežinia dėl ko atsisakė vykdyti.

1936 metų Buvusio Tėvų Komiteto Pirmininkas: Vl. Riškus.
Sekretorius: J. Butauskas.
S. Paulo, 1937 m. gegužės 18 d.

— BENDRUOMENĖS Revizijos Komisijos pirm. Lašinskas po sunkios skilvio ir įpr. operacijos guli ligoninėje. Gyvybei pavojaus nėra. Pažįstami prašomi į sunkioj ligoj aplankyti.

IS PABALTIJOS VALSTYBIŲ KONCERTO SALĖS

(Taša iš 2 puslapio)

Publikai sudarė didingą įspūdį, tačiau nepastebėjo niekas, kad estai traktavo menkos vertės dainas. Reprezentuoti savo tautos meną su «fox» ar «valsais» būtų lyg nerimta. Kiekvienas, pasiklausęs tokioj vjetoj atėkirų kolonijų chorų, spręš jau apie tos tautos dainos meną. Pagaliau išpildyta dirigento pirmas kūrinių «Tervistulau!» skytas, nėra atatinamumo tarp užsiuojimo ir išpildymo įkūnijimo. Pats balsas—silpnas baritonėlis, Maža skalės—balso ambitus. Šiaip žinių turį pakankamai. Laisvas teorinės įtakos, geras dainavimo mokytojas, bet ne visada tam pačiam asmeni būna ir dainininkas. Bendrai, reikia pastebėti, kad koncertas—festivalis meniškai pasisekė. Jis davė daug naujo impulso platesniam šių tautų muzikos meno išsiuystymui. Tegul ir ateity skamba Pabaltijos tautų sielos balsas—daina po Brazilijos mėlynuoju dangumi. Toliau pakalbėsime kitu žvilgsniu apie šių trijų dainos meno ir chorų būklę.

J. Stankūnas.

Pamaldos

SI SEKMADIENI GEGUZĖS MĖN. 23 DIENA PAMALDOS BUS:

Villa Zelinioj Svento Juozapo bažnyčioj 8 val. ryto; 11 val. pamaldų nebus.

Šv. Antano do Pary bažnyčioj 11 val. suma.

Mišparai su gegužinėmis pamaldos Villa Zelinioj 4 val. vakaro.

****

ATEINANTĮ KETVIRTADIENI 27 d. gegužės m. Devintinių — Dievo Kūno šventė. Šv. Mišios bus laikomos:

Villa Anastazijoj — 7 val. ryto.

Villa Zelinioj — 8 ir 11 val.

Šv. Antano do Pary bažnyčioj — 11 val.

Pranešimai

KUN. A. ARMINAS praneša, kad įvairiais reikalais interesantai gali kreiptis: kiekvieną dieną 7 val. ryto šv. Antano bažnyčios raštinė, ketvirtadieniais ten pat 7½—8½ val. vak. ir kiekvienu kitu laiku jo bute rua Coronel Moraes 269 (antras aukštas).

****

PRANESIMAS JAUNAVEDZIAMS

Dar kartą pranešu visų jaunavedžių dėmesiu, kad visus raštus jungtinių reikalų reik sutvarkyti pas kolonijos kapelioną bent prieš dvi savaites. Per vieną, antra dieną visų dokumentų nėra galimybės sutvarkyti, nes kiekvienam šilūbai reik gauti leidimas iš Kūrijos. Už dispensą nuo kiekvieno užsako reik mokėti po 10 mlų. Pasirenkant būtinus dokumentus sudarant rinktis pirmoj eilėj gimines, o pas kiaus svetimus; geriau tuos, kurie jaunąjį ar jaunąją seniau pažįsta.

Kolonijos Kapelionas.

****

ADMINISTRACIJOS PRANESIMAS

Mes gauname pranešimų, kad pas kutiniu metu, nevisi skaitytojai laiku čia São Paulo ir užsienį gauna «Sviesą». Kas gauna «Sviesą» netvarkingai, arba nelaiku prašome mums pranešti (Caixa postal 4118 São Paulo), o mes prisiusime visus Nr.

Dėmesio!

Kas nori mokyti pianu skambinti, dainuoti ar muzikos teorijos, tesikreipia į chorvedį J. Stankūną, Villa Zelinio, Rua Nove Nr. 5. Sąlygos prieinamos visiems. Atsilankykite — įsitikinsit. Kreiptis galima kasdien bet kuriuo laiku.

J. STANKŪNAS.

Lietuvių Katalikė!

AR JAU ESI BENDRUOMENĖS NARYS?

Jeigu ne, tai nieko nelaukdamas atlik šią savo pareigą įsirašyk į Bendruomenės narius. Tai gali padaryti kiekvieną šventadienį, po pamaldų, pas lietuvių kolonijos kunigus. Nario mokesnį — kas menuo po vieną milreisą ir vienas milreisas įrašų.

Reikalingas mokinys

Reikalingas mokinys raidžių rinkimui. Kreiptis prašome į Spaustuve RUA DA MOOCA 309.

Paieškojimas

Prieš 10 metų iš Lietuvos, Kiauklių par. Pažasių km. yra išvykęs į São Paulo miestą Aleksandras Jurkevičius (sūnus Zigmanto). Jis yra Lietuvoje vedęs Pusvaškytę. Yra gandu, kad Aleksandras Jurkevičius Brazilijoje mirė. Kas apie jį žinote, malonėkite pranešti Kolonijos Kapelionui.

BENDRUOMENĖS PASTO DĖŽĖS

Nr. 4118.

Visi «Sviesos» skaitytojai, gali šia dėžutė pasinaudoti gaunant laiškus iš Lietuvos, ar iš kur kitur. Kam bus atsiųsta laiškų paskelbsim «Sviesoje».

Adresas rašyti šitaip: vardas ir pavardė

Caixa Postal 4118 São Paulo

Brazil.

Lietuviai, palaikykim savuosius!

Provizorius Juozas Lukoševičius praneša, kad neseniai yra įsisteigęs nuosavą vaistinę Rua Bom Pastor 18 (Ypiranga), kuri yra kasdien adara nuo 7 val. ryto, ligi 11 val. nakties. Taip pat šaukiamas kiekvieną valandą, ir nakties metu, vyksta pas ligonius leisti adatų į muskulius, po oda ir į gyslas. Lietuviams ypač daroma didelė nuolatda užmokesnyje.

Kiekvieną dieną nuo 8 val. ligi 10 val. vakarą dežuruoja gydytojas, kuris tikrina ligonų sveikatą nemokamai.

Negalintiems pasinaudoti gydytojo patarnavimu nustatytoms valandoms, gydytojas sutinka atvykti vaistinėn, susitarus iš anksto ir kitomis valandoms. Pats provizorius Lukoševičius yra visomet pasiruošęs patarnauti visoms lietuvių šeimoms.

Susisiekiama labai patogus. Iš Largo da Sé galima važiuoti bendėmis Fabrica 20, Villa Prudente 32, Ypiranga 4. Taip pat Fabrika ir alto do Ypiranga autobusai galima važiuoti.

Privaziavus kampa gatvės Bom Pastor reik išlpti ir eiti į 18 Nr. šios gatvės. Ten randasi pirmasis São Paulo lietuvių vaistininkas turį nuosavą vaistinę Juozas Lukoševičius, kuris visomet pasiruošęs maloniai patarnauti.

Adresas

FARMACIA DOM BOSCO

RUA BOM PASTOR 18 Tel. 3-01-00

Ypiranga. Provizorius

Juozas Lukoševičius.